

УДК 621.855

О.М. Грушицький

Тернопільський національний технічний університет ім. І. Пулюя, Україна

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ НАТЯГУ НА БОЧКОПОДІБНІСТЬ ВТУЛОК ПРИВОДНИХ РОЛИКОВИХ ЛАНЦЮГІВ ЗАКОРДОННИХ ФІРМ

О.М. Hrushytskyi

INVESTIGATION OF THE TENSION EFFECT ON THE DRIVING ROLLER CHAIN BAREL-LIKE BUSHES OF FOREIGN COMPANIES

Відзначено, що приводні роликові та втулкові ланцюги (ПРВЛ) та ланцюги приводні роликові підвищеної міцності і точності (ЛПМТ) [2] на даний час знайшли найширше застосування у різноманітних галузях техніки, зокрема сільськогосподарському машинобудуванні, авіації, двигунах внутрішнього згоряння, бурових установках нафто-газовидобування тощо.

Встановлено [3-6], що в процесі складання внутрішніх ланок приводних ланцюгів, при запресуванні втулок у отвори внутрішніх пластин, внаслідок радіальної деформації їх кінців вони набувають бочкоподібної форми. Відхилення твірної внутрішньої циліндричної поверхні втулок від прямолінійності спричиняє кромочний контакт між валиком і втулкою, що призводить до високих, у десятки разів більших від допустимих, тисків у шарнірах і як наслідок до високої інтенсивності зношування особливо на етапі припрацювання.

В роботі [3] подані теоретичні і експериментальні дані дослідження форми внутрішньої циліндричної поверхні запресованих у отвори пластин згортних втулок, виходячи з допущення їх суцільності, тобто без врахування наявності стикового шва, що призводить до суттєвих похибок.

В роботах [4-6] подані дослідження форми внутрішньої циліндричної поверхні втулок з врахуванням стикового шва, в результаті чого встановлено, що по куту попороту відхилення від прямолінійності твірної внутрішньої поверхні згортних втулок має певну закономірність і максимальне значення, як правило, розміщене у зоні стикового шва.

Таким чином, бочкоподібність внутрішньої циліндричної поверхні втулок буде мати у певних поздовжніх перерізах розміщених відносно стикового шва за заданими кутами, різні значення, які підкорятимуться, як випадкові величини, певним законам розподілу. Тому дослідження величин натягу і самої бочкоподібності у імовірнісному аспекті є новим і актуальним.

В результаті проведення експериментальних досліджень, здійснено обробку отриманих статистичних даних використавши метод ітерацій за теорією малої вибірки, результати якої подані у таблиці

Істотність відмінностей середніх значень дисперсій, натягів і бочко подібності перевіряли за критеріями Стюдента - t_k , Фішера - F , використавши відповідні формули $t_k = 3|\bar{x}_1 - \bar{x}_2|/\sqrt{S_1^2 + S_2^2}$, $F = S_2^2/S_1^2$, де $(S_2 > S_1)$, де x_1, x_2 і S_1, S_2 відповідно середні значення і середньоквадратичні відхилення двох порівнювальних величин. Приймаючи за еталон приводний ланцюг виробництва фірми "Elite" (Швеція), встановлено наступне:

Відмінність між дисперсіями розсіювання бочкоподібності ПРВЛ фірми "Elite" порівняно із іншими значеннями дисперсій ПРВЛ інших фірм – істотна.

Таблиця. Значення натягів і бочкоподібності згортних втулок та характеристики розсіювання

Фірми-виробники ПРВЛ з кроком 19,05 мм I,II,III-тип ланцюга					
ChainBelt-I (США)	ChainBelt-II (США)	ChainBelt-III (США)	“Elite” (Швеція)	“Regina” (Італія)	“Renold” (Англія)
Натяг – δ , мкм (варіаційні ради)					
110; 120; 125; 128; 135; 140; 148; 165; 182; 194.	150; 167; 172; 182; 183; 189; 195; 202; 215; 245.	168; 195; 210; 235; 242; 249; 251; 260; 268; 278.	15; 16; 25; 41; 50; 55; 58; 69; 75; 80.	93; 105; 108; 112; 129; 129; 140; 155; 165; 168.	62; 68; 71; 77; 83; 85; 87; 92; 96; 98.
Бочкоподібність - Δ , мкм (варіаційні ради)					
62; 68; 71; 77; 83; 85; 87; 92; 96; 98.	35; 35; 49; 50; 51; 53; 61; 64; 70; 71.	27; 35; 37; 39; 40; 45; 48; 55; 60; 71.	5; 6; 7; 9; 9; 11; 12; 14; 20; 25.	26; 29; 32; 34; 37; 41; 41; 43; 45; 50.	21; 24; 26; 27; 30; 35; 37; 39; 50; 59.
Вибіркові середні значення $\bar{\delta} / \bar{\Delta}$, чисельник – натягу, знаменник – бочкоподібності, мкм					
144,7/81,9	190,0/53,9	235,6/45,7	48,4/11,8	130,4/38,0	81,2/34,8
Вибіркові дисперсії $D(\delta)/D(\Delta)$ – чисельник натягу, знаменник – бочкоподібності, мкм ²					
732.2/177.0	709.0/163.0	1197.2/186.0	559.4/64.2	688.5/57.1	148.2/145.3
Коефіцієнти варіації $V(\delta)/V(\Delta)$ – чисельник натягу, знаменник – бочкоподібності					
0,186/0,162	0,140/0,237	0,147/0,298	0,488/0,540	0,202/0,199	0,150/0,346

Визначення і оцінка істотності відмінності між середніми значеннями бочкоподібності за параметром $P(t_R)$ показало, що по відношенню до середнього значення бочкоподібності втулок фірми “Elite” (Швеція), середні значення бочкоподібності втулок ПРВЛ істотні.

Висновок: Отримані результати досліджень свідчать про суттєвий вплив натягу на бочко подібність втулок і можливість корегування розмірних параметрів втулок і отворів внутрішніх платин, забезпечивши мінімальну бочко подібність і регламентовану міцність пресових з’єднань.

Література

7. Ланцбгиприводні роликові та втулкові. Загальні технічні умови: (ГОСТ 13568-97 (НСО 606-94), ІДТ), ДСТУ 13568:2006 (НСО 606-94) (ISO 606:1994, NEQ). – [Чинний від 2007-10-01]. – К.: Держспоживстандарт України. 2007.-22с.

8. Цепи приводні роликові епошишеної прочності и точности: ГОСТ 21834-67. [Дейстителен от 1989-01-01]. М.: Изд-во стандартов, 1988-15с.

9. Жуков К.П. К вопросу об усовершенствовании их технологии изготовления роликовых цепей с целью повышения их работоспособности/ К.П. Жуков//Механические передачи (цепным и зубчатым ремнем)/Под ред.. Г.Б. Столбина. – М.: НИИАМШ, 1971- с.6-15

10. Кривий П.Д. Работоспособность приводных роликовых и втулковых цепей с ориентированными свертными втулками/ П.Д. Кривий// канд. Дис. Львов: ЛПУ, 1990г.